

Michał Ostrowski

Estetyka a ekologia

Sztuka i Filozofia 7, 277-279

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Michał Ostrowski

ESTETYKA A EKOLOGIA

Krystyna Wilkoszewska (red.):
Estetyka a ekologia. Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992, 211 s.

W dniach 1–3 czerwca 1992 roku odbyło się w Nidzicy Ogólnopolskie Seminarium Estetyczne, zorganizowane przez Zakład Estetyki IF UJ. Materiały przedstawione tam przez uczestników zostały zebrane i opracowane przez Krystynę Wilkoszewską, i ukazały się pod jej redakcją w książce pt. *Estetyka a ekologia*, wydanej w serii Małej Biblioteki Estetyki.

W zbiorze znajduje się 17 artykułów podzielonych na pięć tematycznych działów, które z różnych perspektyw ukazują związki estetyki z problematyką ekologii.

Do najważniejszych ujęć można zaliczyć przedstawienie tego zagadnienia z postmodernistycznego punktu widzenia, także w kontekście ruchu New Age. Znajdują się tu także ujęcia strukturalnosystemowe oraz nawiązujące do genezy historycznego rozwoju problematyki ekologicznej.

Generalnie można zaobserwować u autorów tekstów dwie tendencje: pierwsza przejawia się w wyrażaniu poczucia zagrożenia wynikającego z kryzysu epoki industrialnej i wiążących się z tym konsekwencjami, i druga, w której odślania się zupełnie nowy sposób percepcji świata przez człowieka-kreatora, człowieka epoki przełomu, człowieka pojmowanego jako źródło nieznanych dotąd możliwości, które umożliwiają powstanie nowych postaw filozoficznych, społecznych, kulturowych i religijnych.

Pierwsza grupa referatów daje obraz historycznego rozwoju problematyki ekologicznej w związkach z estetyką. Znajdujemy tutaj odnie-

sienia do strukturalistycznego opisu rozwoju technokracji i jej oddziaływania w aspekcie społeczno-kulturowym (M. Gołaszewska: *Homo ecologicus. Modele estetyzacji życia — ekologiczny punkt widzenia człowieka*), oraz np. nawiązywanie do estetyki Johna Ruskina w odniesieniu do pojmowania natury wraz z zawartym w niej naturalnym pięknem (I. Wojnar: *John Ruskin — prekursor eko-estetyki*). Autorzy z tej grupy zwracają uwagę na szczególny, unikatowy związek człowieka z jego naturalnym środowiskiem (J. Makota: *Współżycie ze środowiskiem w aspekcie estetycznym*). Jedni z nich wypowiadają się przeciwko „brzydocie” zindustrializowanego świata, gdy jednocześnie inni próbują zaakceptować wytwory sztuki takiego świata — często zresztą uzasadniając, że posiadają one wymowę proekologiczną.

W drugiej grupie referatów, niezależnie od przytaczanych w książce różnych definicji pojęcia ekologii, można zauważyć, że pojęcie to rozumiane jest w szerokim kontekście. Ekologia potraktowana jest jako dziedzina wiedzy, która powinna podlegać ciągłej refleksji. Obok tego, estetyka potraktowana jest jako dziedzina określająca sposób odczuwania, pojmowania i kreowania rzeczywistości.

Z perspektywy ujęcia postmodernistycznego opisuje się tutaj jakościowo nowy rodzaj relacji pomiędzy człowiekiem i światem, wynikający z nowego sposobu myślenia (A. Zeidler-Janiszewska: *Estetyka i ekologia w perspektywie postmodernistycznej*). Przedstawione jest to na gruncie porównania tradycyjnego, naukowo-technologicznego podejścia do rzeczywistości, dającego obraz człowieka zdobywającego i władającego, w którym utracą on doświadczenie natury świata z jego szeroko pojmowaną estetyką, oraz obraz człowieka epoki postmodernistycznej, pioniera dla przyszłych przemian kulturowych, które stwarzają — jak pisze A. Zeidler-Janiszewska — „korzystną perspektywę dla realizacji postulatów ekologicznych”. To ostatnie prowadzi do postulatu na temat subiektywnego ekologicznego doświadczenia estetycznego wyznającego rytm rozwoju społeczności (K. Wilkoszewska: *Ekologiczne doświadczenie estetyczne*).

W części poświęconej New Age przytaczane są ogólne założenia dla ruchu Nowej Ery, z akcentem na wątki filozofii orientalnych występujące we współczesnej filozofii, psychologii i sztuce. Znajduje to swoje odzwierciedlenie np. we współczesnej muzyce (K. Szwajgier: *Natura, osoba i wszechświat w muzyce New Age*), psychologii kobiety

— ekologii kobiecej i estetyce kobiecej (B. Dobroczyński: *Problemy sztuki w „new Age”*), oraz koncepcji ziemi — Gai (L. Sosnowski; *Ekologia — Wegetarianizm — Estetyka*). W końcu do przedstawienia pojęcia estetyki przełomu, czyli opisania koniecznego związku pomiędzy estetyką i ekologią, umożliwiającego tworzenie się nowej natury człowieka, rozwoju eko-estetyki środowiska (np. środowiska miejskiego, o czym piszą: E. Cichy-Pazder: *Eko-estetyka środowiska miejskiego. Wybrane problemy*, oraz J. Nakoneczny: *Estetyka ekologiczna Le Corbusiera w kształtowaniu przestrzeni miejskiej. Uwagi wstępne*). Przebijają tutaj tendencje tworzenia nowego paradygmatu (w nawiązaniu do koncepcji Fritjofa Capry), który powinien mieć zasięg ogólnoświatowy i dotyczyć problematyki estetycznego uzasadnienia artefaktów rzeczywistości.

Warto odnotować, że powyższa pozycja wydawnicza znajduje swoje uzasadnienie zwłaszcza poprzez fakt, że zwraca uwagę na szczególnie aktualne problemy świata: ochrony środowiska, zanieczyszczenia atmosfery i coraz częściej występujących anomalii klimatycznych, a w efekcie dotyczy ona procesu rozwoju człowieka, zmian genetycznych oraz szeregu typu innych zagrożeń powstających w świecie końca XX wieku.